

**Izveštaj sa sastanka ministara odbrane
država članica i posmatrača Američko-jadranske povelje (A5),
3-4. decembar 2024. godine, Tirana, Republika Albanija**

Na poziv ministra odbrane Republike Albanije, a u ime ministra odbrane Crne Gore, Dragana Krapovića, državni sekretar Ministarstva odbrane, Marko Marković, učestvovao je na sastanku ministara odbrane članica i posmatrača Američko-jadranske povelje (A5) koji je održan 4. decembra 2024. godine u Tirani, Republika Albanija, a u okviru predsjedavanja Republike Albanije inicijativom. Sastanku su, pored delegacije Ministarstva odbrane Crne Gore i ministra odbrane Republike Albanije, prisustvovali sekretar za bezbjednost ministra odbrane Bosne i Hercegovine, savjetnik ministra odbrane Republike Hrvatske, ministar odbrane Republike Sjeverne Makedonije, pomoćnica američkog sekretara za odbranu za međunarodnu bezbjednost, te predstavnici zemalja posmatrača - ministar odbrane Republike Kosovo i otpravnica poslova ambasade Republike Slovenije u Tirani. Republika Srbija nije imala predstavnika na navedenom sastanku. Tokom dvije sesije, učesnici sastanka razmatrali su aktuelne projekte i ostvarene rezultate u okviru A-5 inicijative, progres država članica i posmatrača kroz mehanizme Povelje, zajednička angažovanja u NATO misijama i operacijama, kao i aktuelne bezbjednosne i političke izazove na Zapadnom Balkanu.

Na prvoj sesiji učestvovali su predstavnici članica Američko-jadranske povelje A5 – Republike Albanije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Republike Sjeverne Makedonije i SAD-a, kao i država posmatrača – Republike Kosovo i Republike Slovenije. Republika Srbija nije imala svojih predstavnika na sastanku.

Sastanak je otvorio **ministar odbrane Republike Albanije, Piro Vengu**, koji je ujedno i kopredsjedavao sastankom sa pomoćnicom američkog sekretara za odbranu za međunarodnu bezbjednost, **Selest Volander**. Ministar Vengu je uvodno izlaganje koncipirao oko pet ključnih tema: koncepta revitalizacije Američko-jadranske povelje, politike otvorenih vrata, suzbijanje hibridnih prijetnji, operacija i misija, te odbrambene sposobnosti i interoperabilnosti. U kontekstu ruske agresije na Ukrajinu, istakao je implikacije iste na region Zapadnog Balkana, te pozvao sve članice inicijative da doprinesu razvoju koncepta revitalizacije Povelje. Ministar Vengu je kazao da A5 inicijativa mora nastaviti da implementira politiku otvorenih vrata, naglašavajući potrebu promjene statusa Republike Kosovo u istoj. Nakon otvaranja konferencije, **pomoćnica sekretara za odbranu za međunarodnu bezbjednost SAD, Seleste Volander** je pohvalila predsjedavanje Republike Albanije ovom važnom inicijativom, te kazala da je Povelja osjetila benefite istog. Naglasila je da su Sjedinjene Američke Države odlučne u podršci zemljama Zapadnog Balkana u njihovim integracionim procesima, te da je ohrabrujuće što su danas četiri od pet članica inicijative i NATO članice. Izrazila je zabrinutost za posledice koje retorika Milorada Dodika može imati po Republiku Srpsku. Takođe, Volander je pozvala Republiku Kosovo i Republiku Srbiju da se vrata dijalogu pod okriljem Evropske unije. Čestitke Republici Albaniji na predsjedavanju inicijativom, u ime ministra odbrane Bosne i Hercegovine, **Zukana Heleza**, uputio je **sekretar za bezbjednost, Muhamed Smajić**. On se zahvalio svim zemljama koje su uputile pomoć BiH nakon teških poplava u prethodnom periodu. Kazao je da je tokom albanskog predsjedavanja ukazano na značaj razvoja sajber bezbjednosti i sposobnosti, što će biti fokus i bosanskog predsjedavanja inicijativom, te informisao prisutne da će u narednim nedjeljama program i akcioni plan predsjedavanja biti dostavljeni članicama Povelje. Potom se, u ime ministra odbrane

Republike Hrvatske, Ivana Anušića, obratio **savjetnik ministra, brigadni general Tomislav Galić**, koji je kazao da se mora raditi na jačanju regionalne saradnje, te da je dobro što sastanku prisustvuju i zemlje posmatrači, jer se jedino tako postiže mir i stabilnost regiona. Naglasio je da KFOR, kao garant mira i stabilnosti, mora ostati prisutan u Republici Kosovo, a da će Hrvatska nastaviti svoj angažman sve dok to bude potrebno, odnosno do okončanja NATO misije KFOR.

Predstavnik Ministarstva odbrane Crne Gore, državni sekretar Marko Marković, ukazao je na važnost dobrih regionalnih i bilateralnih veza zemalja članica i posmatrača Američko-jadranske povelje, naglašavajući doprinos A-5 platforme kako promociji međusobnog razumijevanja i snaženja regionalne saradnje, tako i projektovanju stabilnosti na globalnom planu. Istakao je da **Ministarstvo odbrane Crne Gore** aktivno radi na ispunjavanju svih obaveza proisteklih iz članstva u ovoj regionalnoj inicijativi, kao i da ostaje posvećeno daljem razvoju odbrambenih sposobnosti i zajedničkom učešću u međunarodnim misijama i operacijama. U tom kontekstu, Marković je podsjetio da je upravo angažovanje Mobilnog trening tima (MTT) u NATO misiji u Iraku pokazatelj odlučnosti da zajednički doprinesemo poboljšanju globalne bezbjednosne slike. U istom pravcu nastavio je i **ministar odbrane Republike Sjeverne Makedonije, Vlado Misajlovski**, naglašavajući značaj jačanja regionalne odbrambene saradnje u vremenu narušene geopolitičke stabilnosti, pri čemu je posebno istakao važnost vojnih vježbi i obuka na kojima se razmjenjuju najbolje prakse i iskustva. Ministar Misajlovski je naveo da misija Američko-jadranske povelje neće biti potpuna dok svaka država u regionu, koja ima ambicije, ne postane članica Alijanse. U vezi sa tim, **ministar odbrane Republike Kosovo, Ejup Makedonci**, kazao je da Kosovo ostaje na putu integracija u NATO i EU, te da u kontinuitetu rade na jačanju svojih institucija i demokratije. Ministar Makedonci je istakao značaj A5 u cilju održavanja kontinuiteta razgovora i unaprjeđivanja regionalne saradnje, te naglasio da je Republika Kosovo ispunila sve kriterijume i sada je spremna da preuzme punu odgovornost i doprinese kao punopravna članica Povelje. Prvu sesiju zaključila je **otpravnica poslova ambasade Republike Slovenije u Tirani, Biljana Molan Klisarova**, koja je podsjetila da R. Slovenija učestvuje na sastancima po pozivu, te da podržava integracioni put Zapadnog Balkana. Istakla je da je Slovenija nominovala novu evropsku komesarku za proširenje u novom sastavu Evropske komisije, te da će podržati zemlje kandidate u pripremama za njihovo članstvo u Uniji. Naglasila je da će Republika Slovenija, iako nije ni član niti posmatrač ove inicijative, dati svoj maksimalan doprinos i istoj.

Na drugoj sesiji učešće su uzeli predstavnici članica A5 - Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Hrvatske, Republika Sjeverne Makedonije i SAD-a. Druga sesija započela je izlaganjem **ministra odbrane Republike Albanije, Pira Vengua**, koji je informisao prisutne da će Republika Albanija tokom 2025. godine povećati svoje prisustvo u NATO misiji KFOR i EU misiji ALTHEA, te podsjetio da albanske oružane snage daju svoj doprinos jačanju istočnog krila Alijanse kroz učešće u borbenim grupama u Letoniji i Bugarskoj. Nadovezujući se na izlaganje ministra Vengua, **pomoćnica sekretara za odbranu za međunarodnu bezbjednost SAD, Seleste Volander**, pohvalila je podršku koju države pružaju borbenim grupama u jačanju Istočnog krila NATO i istakla nastavak kontinuirane podrške SAD-a KFOR-u. Podsjetila je i na važnost koncepta revitalizacije Povelje i njegove 4 ciljne oblasti. Dodatno, **sekretar za bezbjednost u MO Bosne i Hercegovine, Muhamed Smajić**, istakao je da Američko-jadranska povelja naglašava važnost jedinstva i zajedničkih težnji u cilju napretka regiona. U tom smislu istakao je značaj produžetka mandata EUFOR ALTHEA misije u BiH. Smajić je takođe iskazao žaljenje što BiH nije uspjela da uputi svog predstavnika u NMI misiju u

Iraku. U govoru **savjetnika ministra odbrane Republike Hrvatske, brigadnog generala Tomislava Galića**, prepoznati su vidljivi rezultati koncepta za revitalizaciju Povelje. Iskazao je zadovoljstvo što je Hrvatska uspjela uputiti svog predstavnika u Irak, u NMI misiju. Galić je potom naveo da je R. Hrvatska napravila Cyber Range (sajber poligon) za izvođenje vježbi u sajber prostoru, te pozvao sve države članice i posmatračke inicijative da budu dio zajedničkih vježbi za jačanje sajber odbrane i otpornosti.

Državni sekretar Ministarstva odbrane Crne Gore, Marko Marković, iskoristio je priliku da upozna sagovornike sa procesom EU integracija, u okviru kojih Crna Gora ostvaruje konkretne rezultate, te kazao da vjeruje da će Crna Gora postati sljedeća članica EU. U kontekstu članstva u NATO, istakao je da će Crna Gora nastaviti da doprinosi jačanju odvratanja i odbrane Alijanse, kroz učešće naših pripadnika u borbenim grupama u Letoniji i Bugarskoj. Dodao je da će Crna Gora ostati angažovana i u NATO misijama na Kosovu i u Iraku, te da uskoro očekujemo zajedničko učešće sa Republikom Albanijom u NATO pomorskoj operaciji Sea Guardian. Marković je ponovio zadovoljstvo upućivanjem crnogorskog predstavnika u sastav Mobilnog trening tima NMI misije u Iraku, zajedno sa pripadnikom Oružanih snaga R. Hrvatske. U nastavku, **ministar odbrane Republike Sjeverne Makedonije, Vlado Misajlovski**, istakao je da je učešće na ovom sastanku dokaz da je Republika Sjeverna Makedonija odlučna u namjeri da unaprjeđuje regionalnu saradnju u cilju očuvanja mira i bezbjednosti, te da kroz učešće u regionalnim inicijativama aktivno doprinosi unaprjeđenju dobrosusjedskih odnosa sa državama regiona.

Na ministarskom sastanku usvojena je i potpisana Zajednička izjava ministara odbrane članica Američko-jadranske povelje (A-5), kojom se preciziraju budući ciljevi i prioriteti daljeg jačanja regionalne odbrambene saradnje. Iskazana je spremnost prisutnih predstavnika država članica i posmatrača da integrisanim djelovanjem jačaju povjerenje, solidarnost i regionalnu stabilnost.

Sastankom u Tirani uspješno je okončano predsjedavanje Republike Albanije ovom inicijativom, **a ulogu predsjedavajuće članice u 2025. godini preuzela je Bosna i Hercegovina.**